

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-73-41>

УДК 322.122

ФОРМУВАННЯ МЕТОДИКИ КОМПЛЕКСНОГО ОЦІНЮВАННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

DEVELOPING THE METHOD OF COMPREHENSIVE ASSESSMENT OF THE COMPETITIVENESS OF TERRITORIAL COMMUNITIES

Ніколенко Геннадій Борисович

аспірант,

Уманський національний університет садівництва

ORCID: <https://orcid.org/0009-0000-9316-866X>**Nikolenko Hennadii**
Uman National University

У статті проведено критичний аналіз існуючих методик оцінювання конкурентоспроможності територіальних громад в умовах децентралізації в Україні. Досліджено низку підходів, включаючи методологію Глобального індексу конкурентоспроможності, а також методики, розроблені українськими та міжнародними науковцями. Встановлено, що сучасні методики мають суттєві обмеження щодо врахування новітніх тенденцій розвитку: цифровізації, зміни моделей мобільності, екологізації економіки та нових форм міжмуніципальної співпраці. На основі виявлених прогалин запропоновано інноваційну комплексну методику оцінювання конкурентоспроможності територіальних громад, яка передбачає використання як кількісних, так і якісних індикаторів, застосовування лінійного масштабування для нормалізації даних, а також розрахунок зважених композитних індексів для отримання інтегрального показника конкурентоспроможності. Розроблена методика дозволяє здійснювати як порівняльний аналіз між громадами, так і моніторинг динаміки розвитку окремої громади, створюючи наукову основу для прийняття стратегічних рішень та цільових програм підвищення конкурентоспроможності громад з урахуванням регіональної специфіки.

Ключові слова: територіальна громада, оцінка конкурентоспроможності, інтегральний індекс, децентралізація, регіональний розвиток, фактори конкурентоспроможності.

The comprehensive critical analysis of existing methodologies for assessing the competitiveness of territorial communities in Ukraine amidst ongoing decentralization reforms is provided in the article. The study systematically reviews multiple methodological frameworks, including the Global Competitiveness Index developed by the World Economic Forum, as well as approaches proposed by Ukrainian and international researchers. Each methodology is assessed based on its comprehensiveness, practicality, and analytical depth. The comparative analysis reveals significant limitations in existing approaches, particularly regarding their ability to address contemporary development challenges such as digitalization, changing mobility patterns, economic greening, and new forms of inter-community cooperation. Based on the identified methodological gaps, the author proposes an innovative, comprehensive approach to evaluating the competitiveness of territorial communities. This methodology integrates six key components: economic, social, infrastructural, institutional, environmental, and innovation factors, supplemented by region-specific indicators that account for unique geographical, natural, and socio-cultural features. The proposed technique employs both quantitative statistical data and qualitative expert assessments, using the Delphi method to minimize subjective biases. The research offers a detailed mathematical model for competitiveness assessment, including linear scaling for data normalization, calculation of weighted composite indices for each component, and integration into a comprehensive competitiveness index. The proposed methodology serves as a scientific foundation for strategic decision-making, targeted development programs, and investment prioritization that can enhance territorial competitiveness while accounting for regional specificities. This tool addresses the practical needs of local government officials, regional development agencies, and policymakers engaged in community development planning in the context of increasing interregional competition.

Keywords: territorial community, competitiveness assessment, integral index, decentralization, regional development, competitiveness factors.

Постановка проблеми. Нині у системі місцевого самоврядування в Україні виникла гостра потреба в створенні дієвих інструментів оцінювання конкурентоспроможності територіальних громад. Нові реалії функціонування громад, спричинені реформою децентралізації, викликали суттєві зрушення в механізмах локального економічного розвитку, трансформуючи підходи до управління територіальними утвореннями.

Разом із тим, чимало громад, маючи достатній ресурсний потенціал, не можуть ефективно його використати через відсутність інструментарію для оцінки своїх конкурентних позицій, виявлення сильних і слабких сторін, та формування на цій основі виважених управлінських рішень. Приклади багатьох громад демонструють, що інтуїтивний підхід до управління місцевим розвитком призводить до нераціонального використання наявних ресурсів. Проблема загострює відсутність системного бачення конкурентоспроможності як комплексного явища. Аналіз наявних методик оцінювання конкурентоспроможності територіальних громад виявляє їхню фрагментарність, коли переважають або виключно економічні показники, або показники бюджетної спроможності, без урахування соціокультурних, екологічних, інноваційних та інституційних індикаторів.

Практична робота з різними типами територіальних громад виявила й іншу проблему – неможливість механічного перенесення однакових критеріїв оцінювання громади. Специфіка їхнього розвитку, географічне розташування, наявність історично сформованих економічних зв'язків створюють унікальні умови функціонування кожної громади, які мають бути враховані у методиках оцінювання. Таким чином, розробка комплексної методики оцінювання конкурентоспроможності територіальних громад становить не просто теоретичний інтерес, а є нагальною практичною потребою сучасного етапу розвитку місцевого самоврядування. Вона має стати ключовим інструментом стратегічного планування, основою для прийняття виважених управлінських рішень та механізмом стимулювання сталого розвитку громад в умовах децентралізації та зростаючої конкуренції.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У контексті децентралізації та зростання ролі місцевого самоврядування в Україні питання оцінювання конкурентоспроможності територіальних громад набуває особливої актуальності. У науковій літературі сформо-

вано низку підходів до аналізу спроможності громад, зокрема у працях таких українських дослідників, як С. М. Кльоба [5], О. О. Подзізей [7], А. Ф. Мельник [6] та ін. Серед зарубіжних досліджень варто відзначити адаптації методології Глобального індексу конкурентоспроможності (WEF) [9], які використовуються для оцінювання конкурентоспроможності регіонів, а також працям таких авторів як Ж. Цауркубуле, Ж. Кенжин, Д. Бекніязова, Г. Баяндіна, Г. Дюсембекова [8].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на те, що більшість методик орієнтовані або на економічні показники, або мають надто узагальнений характер, що ускладнює практичне застосування результатів оцінювання на місцевому рівні. Це обумовлює необхідність подальшого вдосконалення підходів до оцінювання конкурентоспроможності з урахуванням багатокомпонентної природи цього поняття, специфіки регіонів та динаміки розвитку громад.

Мета статті. Формування та наукове обґрунтування методики комплексного оцінювання конкурентоспроможності територіальних громад з урахуванням їх потенціалу та специфіки регіонального розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження. В Україні на офіційному рівні в Україні було затверджено Методику проведення розрахунку індексу конкурентоспроможності регіонів, прописаній у Постанові Кабінету Міністрів України «Деякі питання удосконалення системи моніторингу та оцінки результативності реалізації державної регіональної політики» № 1029 від 20.12.2017 р. [3]. Вона була розроблена у 2016–2017 рр. на основі рекомендацій Європейської комісії та призначена для оцінювання як регіонів, так і об'єднаних територіальних громад. Хоча методика була структурованим інструментом оцінки, що охоплює широкий спектр показників, вона не оновлювалася з 2017 р. та зрештою втратила чинність на підставі Постанови КМУ № 305 від 15.03.2024 [2].

На глобальному рівні найвідомішою методикою оцінки конкурентоспроможності на рівні країн є індекс і рейтинг глобальної конкурентоспроможності Всесвітнього економічного форуму (ВЕФ), робота над яким розпочалася в 1970-х роках, а останні зміни до методики було впроваджено у 2017 р. [4, с. 16]. Відповідно до цього ВЕФ розробив Індекс глобальної конкурентоспроможності (GCI), що є комплексним показником для оцінювання економічної потужності держав. Його струк-

туровано за чотирма ключовими блоками, які охоплюють дванадцять фундаментальних параметрів. До першого блоку, який визначає фундаментальні умови діяльності, належать показники, що характеризують інституційне середовище, інфраструктурне забезпечення, макроекономічну стабільність, а також систему охорони здоров'я та початкової освіти. Другий блок сфокусовано на ефективності ринку та людського капіталу, де оцінюються вища освіта й професійна підготовка, функціонування товарних ринків, ринку праці та фінансової системи. Третій – аналізує інновації та підприємницьке середовище, включаючи технологічну зрілість і розвиток підприємництва. Четвертий блок вимірює інноваційний потенціал держави [9, с. 317–319].

Методика ґрунтується на системі агрегування інформації з різноманітних джерел та експертних оцінок, використовуючи три основні методологічні принципи. По-перше, вона спирається на зважену суму індикаторів, завдяки якій для кожного структурного компонента обчислюється середньозважене значення, що дозволяє враховувати відносну важливість різних економічних факторів у загальній оцінці конкурентоспроможності, що забезпечує збалансоване відображення впливу кожного показника на кінцевий результат. По-друге, важливим елементом методології є нормалізація значень, під час якої всі показники перетворюються на універсальну шкалу від 1 до 7. Такий процес стандартизації важливий для коректного зіставлення даних різних країн, оскільки дозволяє порівнювати показники, які початково вимірюються в різних одиницях або мають відмінні діапазони значень. По-третє, методика використовує принцип динамічного зважування, згідно з яким вагові коефіцієнти окремих факторів визначаються залежно від стадії розвитку конкретної країни (стадія 1 – факторно орієнтована; стадія 2 – орієнтована на ефективність; стадія 3 – інноваційно орієнтована). Цей підхід відображає умови, у якій різні економічні аспекти мають неоднакову важливість для країн з різним рівнем розвитку. Наприклад, для країн з економікою, що розвивається, можуть бути важливішими базові фактори, тоді як для розвинених економік – інноваційні та підприємницькі компоненти [9, с. 321–324].

Така трирівнева система розрахунку створює гнучкий інструмент оцінювання, який адаптується до особливостей різних економік і забезпечує об'єктивне порівняння їхньої конкурентоспроможності на глобальному рівні,

незважаючи на відмінності в структурі та стадії розвитку. Зважаючи на це, вважаємо, що методика GCI можна адаптувати для оцінювання конкурентоспроможності територіальних громад на основі системи локалізованих показників.

Загалом, методологія GCI має низку суттєвих переваг: комплексність оцінювання, що охоплює дванадцять ключових параметрів; широке міжнародне визнання; можливість порівняльного аналізу між країнами; врахування інноваційних аспектів конкурентоспроможності. Водночас, їй притаманні певні недоліки: значна залежність від суб'єктивних оцінок, отриманих шляхом опитування керівників бізнесу; недостатнє врахування регіональних особливостей окремих територій; обмежена динамічність через щорічний цикл оновлення даних; складність кількісного вимірювання окремих параметрів, таких як корупція або якість освіти; переважна зосередженість на довгострокових тенденціях розвитку.

На увагу заслуговує методичний підхід до оцінювання конкурентоспроможності територіальних громад, сформований С. М. Кльобою [5], що передбачає багатокомпонентний аналіз економічних, соціальних, інфраструктурних та управлінських чинників. Сутність методики полягає у комплексному дослідженні двох ключових сфер, які визначають потенціал конкурентного розвитку територіальних утворень:

1. Фінансово-економічні ресурси: фінансово-бюджетні, підприємницькі, природні, інвестиційні, інфраструктурні.

2. Людський ресурс: соціально-демографічна структура, формування людського ресурсу (освіта, здоров'я тощо), управлінські ресурси.

Концептуальною основою методики виступає аналіз територіальних громад відповідно до вказаних груп показників, рейтингування громад за рівнем конкурентоспроможності та побудова матриці конкурентних позицій [5, с. 85; 98-99; 121].

Поглиблений аналіз існуючих підходів до оцінки конкурентоспроможності регіонів і, на цій основі, територіальних громад провів О. О. Подзізей [7] та запропонував власну методика оцінки конкурентоспроможності регіонів та громад. Перша ґрунтується на інтегральному підході, що поєднує часткові показники у три блоки, такі як:

1. Соціальна відповідальність: група 1 (якість життя – результати реалізації конкурентних переваг); група 2 (освіта, наука та

інновації – перспективи зміцнення/відновлення конкурентоспроможності).

II. Економічна життєздатність: група 3 (економічна складова конкурентоспроможності – продуктивність економіки та ефективність бізнесу); група 4 (інвестиції та розвиток інфраструктури – передумови).

III. Екологічна стійкість: група 5 (екологія та сталість розвитку – стратегічні перспективи).

Методика передбачає індексний підхід, де кожен компонент оцінюється за шкалою та агрегується у загальний показник конкурентоспроможності громади. Часткові показники розраховують на основі середньої арифметичної нормованих значень даних, що характеризують відповідну складову конкурентоспроможності регіону. Розрахунок й аналіз часткових індексів доповнює загальну оцінку [7, с. 77–80].

Також автор запропонував кількісну оцінку рівня конкурентоспроможності територіальних громад за допомогою соціально-економічних показників, показників розвитку інфраструктури та фінансових показників:

1. Соціально-економічні показники: наявність робочих місць, рівень безробіття, середня заробітна плата, рівень життя, рівень освіти та культури, рівень медичної допомоги, кількість місцевих підприємств і підприємств з іноземними інвестиціями, динаміка популяції та інші.

2. Показники розвитку інфраструктури: кількість і якість доріг, наявність залізничних та авіа-сполучень, розвиток телекомунікаційної інфраструктури, наявність технічних засобів зв'язку та інтернету, наявність технологічної інфраструктури (електропостачання, водопостачання, систем відходів та очищення повітря).

3. Фінансові показники: наявність і доступність кредитів, рівень податкового навантаження, наявність бюджетних програм і стимулювання для підприємців й інвесторів, наявність державних і місцевих програм підтримки розвитку підприємництва та інвестиційної діяльності.

Загальну оцінку конкурентоспроможності територіальних громад передбачає розрахунок інтегрального показника і порівняння його значення для різних громад.

Дещо відмінні підходи від запропонованих методик визначення конкурентоспроможності територіальних громад запропонувала А. Ф. Мельник [6] базуються на концепції самодостатності, економічної безпеки та конкурентних переваг громад. Вона включає інте-

гровані критерії конкурентоспроможності, такі як конкурентні переваги, коли громада повинна мати унікальні особливості, що дають їй перевагу в економіці та розвитку; самодостатність, що передбачає здатність громади забезпечувати власні потреби без значної зовнішньої допомоги; економічну безпеку, яка оцінює фінансову незалежність, низьку дотаційність та стабільність розвитку.

Методологія оцінки включає фінансові показники, такі як власні доходи на одного мешканця, рівень дотаційності бюджету, видатки на управління у власних ресурсах; ресурсний аналіз, що включає оцінку природних, економічних, людських ресурсів громади; факторний аналіз, який вивчає вплив внутрішніх і зовнішніх факторів. Методика також розглядає інституційні бар'єри та проблеми громад, такі як низька якість управління ресурсами, дефіцит кваліфікованих кадрів, залежність від державного фінансування, низька конкурентоспроможність місцевого бізнесу; стратегічні пріоритети розвитку громад, включаючи інвестиційну активність, інновації, міжмуніципальне співробітництво, локальний маркетинг та брендування. В цілому методика А. Ф. Мельник ґрунтується на індексному підході та глибокому аналізі ресурсного забезпечення [6, с. 27–29].

Методика оцінки конкурентоспроможності регіонів Казахстану, розроблена Ж. Цауркубуле та її співавторами [8], представляє комплексний підхід до аналізу регіонального розвитку з використанням рейтингування та індексного методу. Особливістю цієї методики є значна увага до розвитку людських ресурсів як важливого фактора конкурентоспроможності.

Центральним елементом методики є інтегральний індекс конкурентоспроможності, який обчислюється як зважена сума різноманітних індикаторів. Для оцінювання використовується шкала від 0 до 1, де 1 відображає найкращий можливий результат, а 0 – найгірший. Такий підхід дозволяє чітко ранжувати регіони та відстежувати їхню динаміку.

Методика включає три основні групи показників. Економічні фактори охоплюють валовий регіональний продукт, обсяг прямих іноземних інвестицій, кількість малих підприємств та обсяг промислового виробництва. Соціальні – представлені індексом людського розвитку, середнім рівнем доходу населення та рівнем зайнятості. Третя група – інституційні та інфраструктурні показники – включає рівень інвестицій у освіту й охорону здоров'я,

а також розвиненість транспортної та цифрової інфраструктури [8, с. 472].

На основі розрахованого інтегрального індексу регіони класифікуються за рівнем конкурентоспроможності на три категорії: абсолютно конкурентоспроможні (з індексом від 0,66 до 1), які є економічно найрозвиненішими; стабільно конкурентоспроможні (індекс від 0,33 до 0,65), що характеризуються помірним рівнем розвитку; та низькоконкурентні (індекс від 0 до 0,32), які потребують активної державної підтримки [8, с. 473].

Таким чином, проведений порівняльний аналіз різних методик оцінювання конкурентоспроможності територіальних громад демонструє їх різноманітність за охопленням факторів, практичністю застосування та аналітичною глибиною (табл. 1).

Здійснений аналіз дозволив встановити, що методика Глобального індексу конкурентоспроможності (GCI) має міжнародне визнання та передбачає всебічний аналіз з особливим акцентом на інноваційний розвиток. Однак цей підхід має обмеження через недостатнє врахування регіональних особливостей, залежність від суб'єктивних оцінок експертів та високі вимоги до обсягу необхідних даних.

Методика С. М. Кльоби пропонує найзбалансованіший підхід, охоплюючи економічні показники, соціальні фактори, інфраструктурний розвиток та якість управління. Проте вона також потребує значного масиву даних, що може спричинити складність розрахунку.

Методика О. О. Подзізея відзначається увагою до соціально-інфраструктурного забезпечення, фінансових аспектів, управ-

Таблиця 1

Порівняльна таблиця методик оцінювання конкурентоспроможності

Критерії	GCI (Global Competitiveness Index)	Методика С. М. Кльоби	Методика О. О. Подзізея	Методика А. Ф. Мельник	Методика Ж. Цауркубуле
Охоплення	Країни	Громади	Громади/Регіони	Громади	Регіони
Ключові фактори	Інституційні, макро-економічні, інфраструктурні, соціальні, інноваційні	Фінансово-економічні, людські	Соціальні, економічні, екологічні	Економіка, ресурси, інновації, соціальні, управлінські, інституційні	Економіка, соціальні фактори, людський капітал
Метод оцінки	Індексний підхід	Інтегральний підхід/ранжування	Індексний підхід	Інтегральний підхід	Індексний підхід/ранжування
Показники оцінювання	12 груп факторів	2 групи факторів	3 групи факторів	3 групи факторів	3 групи факторів
Врахування людського капіталу	Частково	Високе	Високе	Низьке	Високе
Оцінювання інноваційного потенціалу	Висока	Середня	Низька	Низька	Слабка деталізація
Оцінювання екологічні фактори	Часткове	Високе	Високе	Немає	Немає
Фокус на управлінські процеси	Низький	Високий	Високий	Високий	Низький
Гнучкість та адаптація	Середня	Висока	Висока	Висока	Середня
Складність збору даних	Висока	Висока	Висока	Висока	Висока

Джерело: сформовано автором

лінських процесів та екологічних питань. Її слабкими сторонами є недостатня деталізація інноваційного потенціалу та аналізу людського капіталу.

Методичний підхід А. Ф. Мельник фокусується на аналізі самодостатності громад, їх конкурентних перевагах і забезпеченні економічної безпеки. Її недоліками є відсутність оцінки інноваційного потенціалу, недостатня увага до людського капіталу та екологічних аспектів розвитку.

Методика Ж. Цауркубуле характеризується гнучкістю та адаптованістю для застосування на регіональному рівні, приділяючи значну увагу людському капіталу. Проте вона не враховує екологічні фактори та містить недостатньо детальний аналіз інноваційного потенціалу регіонів.

З огляду на це, особливої актуальності набуває розробка методичних підходів до оцінки конкурентоспроможності, які враховують як загальні критерії розвитку громад, так і регіональні особливості – унікальне географічне розташуванням, природні умовами, економічний потенціал та соціокультурні особливості. Тому пропонуємо сформувати методику, яка базується на комплексному підході до оцінки конкурентоспроможності територіальних громад через інтегральний аналіз шести ключових блоків факторів – економічних, соціальних, інфраструктурних, інституційних, екологічних, інноваційних та специфічних регіональних. Такий підхід дозволяє всебічно охопити різні аспекти формування конкурентних переваг громад і врахувати їх регіональну ідентичність.

Методику запропоновано реалізувати у кілька етапів згідно з алгоритмом, представленим на рис. 1.

На першому етапі пропонуємо здійснити вибір складових факторів конкурентоспроможності територіальних громад та відповідних показників, які б характеризували кожен зі складових. Зважаючи на складність збору статистичних даних на рівні громад або навіть їх відсутність, у методиці передбачено аналіз як кількісних, так і якісних показників.

Оскільки методика містить частину якісних показників, визначених на основі економічних оцінок, для цього сформовано анкету для опитування експертів (7-10 осіб), до числа яких входять економісти, науковців, представників місцевої влади та мешканці громади, які мають глибокі знання в галузі регіональної економіки, статистики та практичного управління розвитком громад, що дозволить забез-

печити всебічний, неупереджений та професійний аналіз.

Крім того, для їх гармонізації та уникнення суб'єктивізму методики рекомендовано застосовувати метод «Делфі», який дозволяє цього досягти через низку спеціальних механізмів, таких як: анонімність експертів; кілька раундів опитування, що дозволяє учасникам переглядати власні позиції після ознайомлення з колективними результатами; надання статистичного зворотного зв'язку про думки групи; використання математичних методів обробки результатів для об'єктивізації підсумкової оцінки; вимога письмового аргументування експертами своїх суджень, що підвищує логічну обґрунтованість колективної експертної оцінки. Такий структурований підхід допомагає мінімізувати індивідуальні упередження, нівелювати психологічні впливи і забезпечити системніше та неупереджене колективне оцінювання, де кожен експерт має можливість незалежно висловити свою думку, а потім скоригувати її на основі узагальнених групових результатів [1, с. 176].

Для приведення різнорідних показників до порівнянного вигляду вважаємо за доцільне здійснити нормалізацію показників та використати метод лінійного масштабування, скориставшись такими формулами:

для показників-стимуляторів (чим більше значення, тим краще):

$$Z_i = \frac{X_i - X_{\min}}{X_{\max} - X_{\min}}, \quad (1)$$

для показників-дестимуляторів (чим менше значення, тим краще):

$$Z_i = \frac{X_{\max} - X_i}{X_{\max} - X_{\min}}, \quad (2)$$

де, Z_i – нормалізоване значення показника, X_i – фактичне значення, $X_{\min}$ – мінімальне значення показника в досліджуваній сукупності, $X_{\max}$ – максимальне значення показника в досліджуваній сукупності.

Такий метод нормалізації показників вважаємо універсальним, адже його можна застосовувати для показників конкурентоспроможності громад різної сукупності, наприклад згрупованих за регіонами (громади у межах однієї області), за чисельністю населення (громади з однаковим діапазоном чисельності населення, але з різних регіонів чи взагалі у межах країни), за рівнем бюджетних показників, за специфічними етнокультурними, природно-кліматичними, економіко-географічними особливостями тощо.

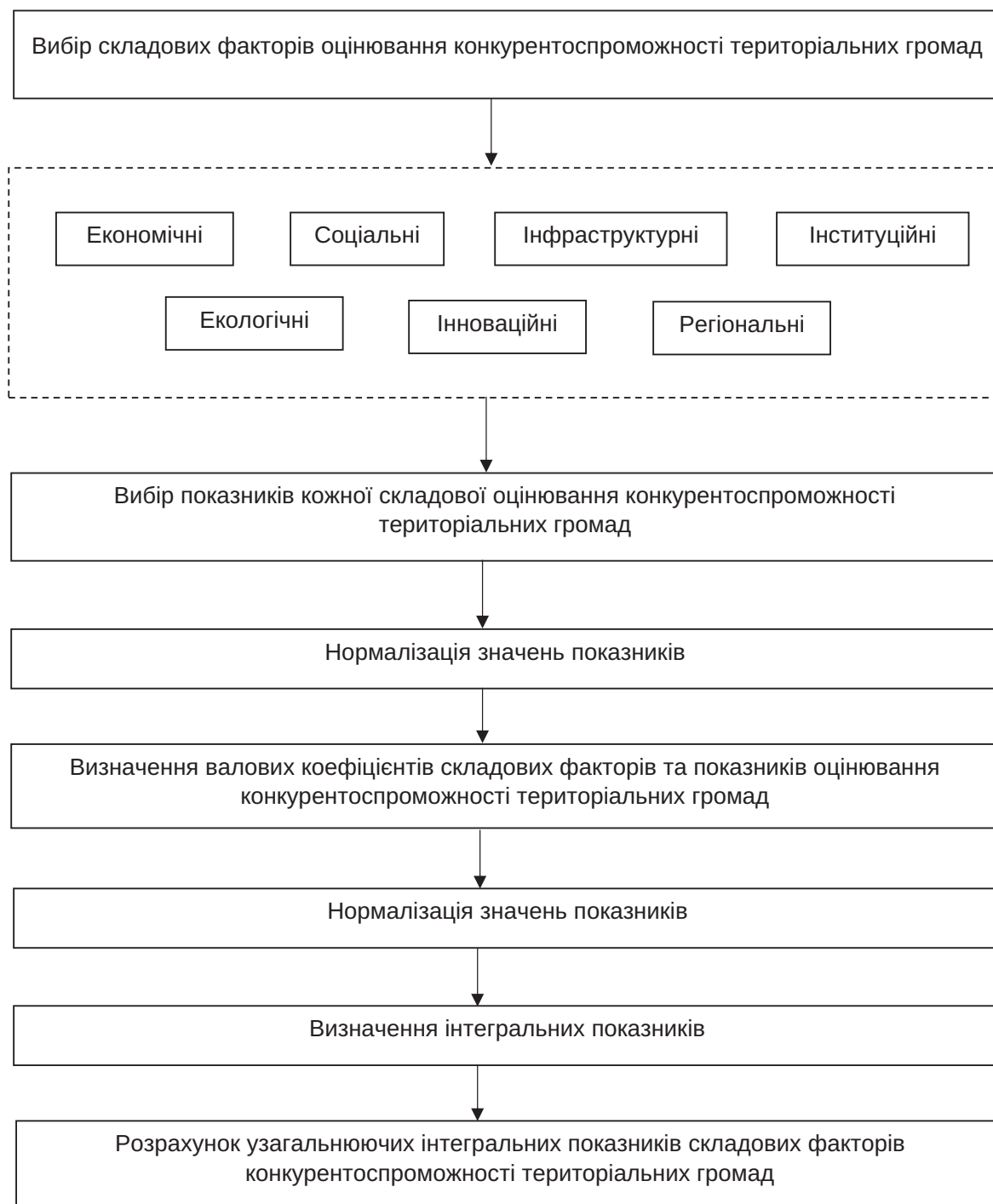

Рис. 1. Алгоритм інтегрального оцінювання конкурентоспроможності територіальних громад

Джерело: сформовано автором

Наступним кроком є визначення вагових коефіцієнтів показників та складових факторів оцінювання конкурентоспроможності територіальних громад на основі метод експертних оцінок – залучення фахівців з регіонального розвитку, економістів та представників громад для визначення відносної важливості

кожного показника у межах складової та/або кореляційно-регресійний аналіз – для виявлення ваги кожної складової на загальний рівень конкурентоспроможності. Вагові коефіцієнти визначаються залежно від обраної методики та територіальних громад, обраних для аналізу.

Далі для кожної складової розраховується груповий індекс як зважена сума нормалізованих показників за наступною формулою:

$$I_j = \sum_{i=1}^n Z_i \times W_i, \quad (3)$$

де: I_j – груповий індекс j -ої складової факторів; Z_i – нормалізоване значення показника; W_i – ваговий коефіцієнт i -го показника в межах складової; n – кількість показників у блоці.

На основі отриманих даних розраховується інтегральний індекс конкурентоспроможності територіальної громади як зважена сума групових індексів:

$$I_{КСГ} = \sum_{j=1}^n I_j \times W_j, \quad (4)$$

де: $I_{КСГ}$ – інтегральний індекс конкурентоспроможності територіальної громади; I_j – груповий індекс j -ої складової факторів; W_j – ваговий коефіцієнт j -ої складової; n – кількість складових.

На фінальному етапі передбачена класифікація громад за рівнем конкурентоспроможності. На основі розрахованого інтегрального індексу пропонується класифікувати територіальні громади за такими рівнями конкурентоспроможності: високий рівень: $IKC \geq 0,75$; вище середнього: $0,60 \leq IKC < 0,75$; середній: $0,45 \leq IKC < 0,60$; нижче середнього: $0,30 \leq IKC < 0,45$; низький: $IKC < 0,30$.

Перевагами запропонованої методики є те, що вона базується на науково обґрунтованих підходах до інтегрального оцінювання через нормалізацію показників, розрахунок групових індексів та їх подальше агрегування з урахуванням вагових коефіцієнтів. Такий підхід дозволяє:

1. Привести різномірні показники до порівняльного вигляду, забезпечивши методологічну коректність їх подальшого агрегування.

2. Урахувати різну значущість окремих показників та блоків для формування конкурентних переваг громад.

3. Отримати єдиний інтегральний індекс, що дозволяє здійснювати як порівняльний аналіз конкурентоспроможності громад, так і моніторинг динаміки розвитку конкретної громади.

4. Забезпечити можливість детального аналізу сильних і слабких сторін кожної громади через структурний аналіз складових інтегрального індексу.

Висновки. Таким чином, авторська методика оцінювання конкурентоспроможності територіальних громад є інноваційним науково-прикладним інструментом, який дозволяє комплексно та системно оцінити конкурентний потенціал та реальні конкурентні позиції територіальних громад в умовах децентралізації та нових викликів регіонального розвитку. Унікальність методики полягає у багатовимірному та інтегральному підході до оцінювання конкурентоспроможності громад з урахуванням їх специфіки та регіональних особливостей. На відміну від існуючих методичних підходів, вона враховує як універсальні параметри конкурентоспроможності територій, так і специфічні регіональні фактори, що формують особливий конкурентний профіль громад кожного окремого регіону. Це створює наукову базу для обґрунтування стратегічних рішень та розробки цільових програм підвищення конкурентоспроможності територіальних громад з урахуванням їх індивідуальних особливостей та регіональної специфіки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

- Горбатенко В., Петренко І. Метод «Делфі» та специфіка його застосування у прогнозних розробках. *Політичний менеджмент*. 2008. № 6. С. 174–182.
- Деякі питання проведення моніторингу та оцінювання державної регіональної політики: Постанова Кабінету Міністрів України № 305 від 15.03.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/305-2024-%D0%BF#n126> (дата звернення: 17.02.2025).
- Деякі питання удосконалення системи моніторингу та оцінки результативності реалізації державної регіональної політики: Постанова Кабінету Міністрів України № 1029 від 20.12.2017 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1029-2017-%D0%BF#n35> (дата звернення: 17.02.2025)
- Звєряков М. Структура національної економіки в умовах глобальних змін. *Економіка України*. 2024. №67(12 (757)). С. 3–25.
- Кльоба С. М. Організаційно-економічне забезпечення конкурентоспроможності територіальних громад регіону. дис. ... доктора філософії : 051 – Економіка. Львів, 2021. 240 с.

6. Мельник А. Ф. Підвищення конкурентоспроможності територіальних громад в умовах реалізації нової регіональної політики України. *Вісник Тернопільського національного економічного університету*. 2019. № 1. С. 21–36.

7. Подзізей О. О. Організаційно-економічні засади відновлення конкурентоспроможності територіальних громад і регіонів України. дис. ... доктора філософії : 051 – Економіка. Луцьк, 2023. 371 с.

8. Tsaurkubule Zh., Kenzhin Zh., Bekniyazova D., Bayandina G., Dyussembekova G. Assessment of competitiveness of regions of the Republic of Kazakhstan. *Insights into Regional Development*, 2020, 2 (1), pp. 469-479.

9. WEF (2024). Methodology and Computation of the Global Competitiveness Index 2017–2018. The Global Competitiveness Report 2017–2018. Appendix A. URL: <https://www3.weforum.org/docs/GCR2017-2018/04Backmatter/TheGlobalCompetitivenessReport2017%E2%80%932018AppendixA.pdf> (дата звернення: 20.02.2025).

REFERENCES:

1. Horbatenko V., Petrenko I. (2008). Metod «Delfi» ta spetsyfika yoho zastosuvannia u prohnozykh rozrobkakh [‘Delphi’ method and specifics of its application in forecasting developments]. *Politychnyi menedzhment*, vol. 6, pp. 174–182.

2. The Cabinet of Ministers of Ukraine (2024). “Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine "Some issues of monitoring and evaluation of the state regional policy"”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/305-2024-%D0%BF#n126> (Accessed 17 February 2025).

3. The Cabinet of Ministers of Ukraine (2017). “Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine "Some issues of improving the system of monitoring and evaluation of the effectiveness of the state regional policy implementation"”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1029-2017-%D0%BF#n35> (Accessed 17 February 2025)

4. Zvieriakov M. (2024). Struktura natsionalnoi ekonomiky v umovakh hlobalnykh zmin [Structure of the national economy in the context of global changes]. *Ekonomika Ukrainy*, vol. 67(12 (757), pp. 3–25.

5. Kloba S.M. (2021). *Orhanizatsiino-ekonomichne zabezpechennia konkurentospromozhnosti terytorialnykh hromad rehionu* [Structure of the national economy in the context of global changes. Economy of Ukraine]. dys. ... doktora filosofii : 051 – Ekonomika. Lviv, 2021. 240 p (in Ukrainian)

6. Melnyk A.F. (2019). Pidvyshchennia konkurentospromozhnosti terytorialnykh hromad v umovakh realizatsii novoi rehionalnoi polityky Ukrainy [Increasing the competitiveness of territorial communities in the context of the implementation of the new regional policy of Ukraine]. *Visnyk Ternopilskoho natsionalnoho ekonomichnoho universytetu*, vol. 1, pp. 21–36.

7. Podzizei O.O. (2023). *Orhanizatsiino-ekonomichni zasady vidnovlennia konkurentospromozhnosti terytorialnykh hromad i rehioniv Ukrainy* [Organisational and economic principles of restoring the competitiveness of territorial communities and regions of Ukraine]. dys. ... doktora filosofii : 051 – Ekonomika. Luts'k, 2023. 371 p. (in Ukrainian)

8. Tsaurkubule Zh., Kenzhin Zh., Bekniyazova D., Bayandina G., Dyussembekova G. (2020) Assessment of competitiveness of regions of the Republic of Kazakhstan. *Insights into Regional Development*, 2 (1), pp. 469–479.

9. WEF (2024). Methodology and Computation of the Global Competitiveness Index 2017–2018. The Global Competitiveness Report 2017–2018. Appendix A, available at: <https://www3.weforum.org/docs/GCR2017-2018/04Backmatter/TheGlobalCompetitivenessReport2017%E2%80%932018AppendixA.pdf> (Accessed 20 February 2025).